

www.dereta.rs

Urednik izdanja
Anja Marković

Naslov originala
Anne Tyler
A SPOOL OF BLUE THREAD

Copyright © 2015 by Anne Tyler
Copyright © ovog izdanja *Dereta*

EN TAJLER

Kalem plavog
konca

Prevod s engleskog
Milica Kecojević

Beograd
2017.
DERETA

PRVI DEO

Ne mogu da odem dok pas ne uquine

Jedne kasne julske večeri 1994, Reda i Abi Vitšenk iznenadio je telefonski poziv njihovog sina Denija. U to doba već su se spremali za spavanje. Abi je stajala kraj toaletnog stočića, u kombinezonu, izvlačeći jednu po jednu ukosnicu iz svoje raščupane punđe boje peska. Red – crnomanjast, koščat muškarac u prugastom donjem delu pižame i beloju majici – sedeo je na ivici kreveta i skidao čarape, a kada je na njegovom noćnom ormariću zazvonio telefon, prvi je posegnuo za slušalicom i rekao: „Vitšenkovi.”

I odmah zatim: „Hej, pozdrav i tebi.”

Ne spuštajući ruke, Abi se okrenula od ogledala.

„Šta reče”, izgovorio je Red, ali to nije zvučalo kao pitanje.

„A? Pobogu, Deni!”

Abi je spustila ruke.

„Halo?” nastavi Red. „Čekaj. Halo? Halo?”

Začutao je na trenutak, pa spustio slušalicu.

„Šta?”, upita Abi.

„Kaže da je gej.”

„Šta?”

„Rekao je da mora nešto da mi kaže: on je gej.”

„A ti si mu spustio slušalicu!”

„Ne, Abi. On je *meni* spustio slušalicu. Ja sam samo rekao 'pobogu', a on je prekinuo vezu. Klik. Tek tako.”

„Bože, Rede, kako si *mogao?*”, zavapila je Abi. Okrenula se da dohvati svoj bademantil – dronjavi frotir iz kog je potpuno iščilela prvobitna ružičasta boja. Obmotala ga je oko sebe i čvrsto stegla pojas. „Šta ti bi da kažeš tako nešto?”

„To ništa ne znači! Kad te neko iznenadi ko grom iz vedra neba, kažeš 'pobogu', šta bi drugo?”

Abi je pokupila pramen koji joj je pao na čelo.

„Mislio sam da kažem”, nastavio je Red, „'Pobogu, šta je *sledeće*, Deni? Kakvu ćeš nam novu brigu natovariti na vrat?’ I on je znao šta ja mislim. Veruj mi, znao je. Ali sad će ispasti da je sve ovo *moja* greška, da sam ja uskogrud, zadrž, ili kako god on to nazivao. Bilo mu je *drago* što sam mu to rekao. Videlo se po tome kako mi je brzo spustio slušalicu, sve vreme se nadao da ću reći nešto pogrešno.”

„U redu”, preovladao je Abin praktični duh. „Odakle je zvao?”

„Otkud ja znam odakle je zvao? On nema stalnu adresu, celog leta se nijednom nije javio, već je promenio dva posla za koja znamo i bog zna koliko njih za koje *ne znamo*... Momku je tek devetnaest, a mi nemamo pojma na kom kraju zemljine kugle se nalazi! Svako bi se zapitao šta tu ne valja. Eto!”

„Jel' zvučalo kao da je međugradska? Čuo si onaj karakterističan šum? Razmisli. Da nije možda zvao odavde, iz Baltimora?”

„Ne znam, Abi.”

Sela je pored njega. Madrac se ulegao pod njom: Abi je bila krupna, snažna žena. „Moramo da ga nađemo”, zaključila je i odmah nastavila: „Trebalo bi da imamo ono, kako se zove – identifikacija poziva.” Nagnula se napred i netremice zagledala u telefon. „O, moj bože, hoću identifikaciju poziva *ovog momenta!*”

„Čemu? Da bi mogla da ga pozoveš, a on da pusti telefon da zvo- ni u beskraj?”

„Ne bi on to uradio. Znao bi da sam to ja. Kad bi znao da sam ja, javio bi se.”

Skočila je s kreveta i počela da korača po sobi, napred-nazad duž persijske staze, toliko izlizane od njenih koraka da je u sredini sasvim posivela. Soba je bila prijatna, prostrana i lepo uređena, ali je odimala onakvom atmosferom udobne pohabanosti doma čiji su ukućani odavno prestali da primećuju njegovu lepotu.

„Kako mu je zvučao glas?“, nastavila je Abi. „Jel' bio nervozan? Uzrujan?”

„Bio je dobro.”

„To *ti* kažeš. Da nije možda pio, šta misliš?”

„Nisam mogao da zaključim.”

„Jel' bilo još ljudi s njim?”

„Nisam mogao da *zaključim*, Abi.”

„Ili možda... samo još jedna osoba?”

Oštro ju je pogledao. „Ne misliš valjda da je on to ozbiljno rekao?”

„Naravno da je ozbiljno! Zašto bi inače rekao tako nešto?”

„Dečko nije gej, Abi.”

„Kako ti to znaš?”

„Prosto nije. Zapamti šta ti kažem. Kad prođe vreme, osećaćeš se glupo, pa će biti: 'Uh, malo sam preterala.'”

„Naravno, to je ono u šta bi ti želeo da veruješ.”

„Zar ti tvoja ženska intuicija ništa ne govori? Pričamo o momku koji je uvalio devojkicu u nevolju još pre nego što je maturirao!”

„Pa? To ništa ne znači. Možda je to čak bio simptom.”

„Molim?”

„Nikad ne možemo sa sigurnošću znati kakav je seksualni život drugih ljudi.”

„Ne možemo i hvala bogu na tome”, zaključio je Red.

Sagnuo se, zastenjajući, i potražio papuče ispod kreveta. Abi je u međuvremenu prestala da se šetka tamo-amo i ponovo sela kraj

telefona. Spustila je ruku na slušalicu. Oklevala je. Zatim ju je naglo podigla, za trenutak prislonila na uvo i ponovo zalupila.

„Problem sa identifikacijom poziva jeste u tome”, počeo je Red, manje-više za sebe, „što mu to dođe pomalo kao varanje. Trebalo bi da budemo spremni na rizik kad se javljamo na telefon. To je u osnovi *ideja* telefona, po mom mišljenju.”

Polako je ustao i krenuo ka kupatilu. Abi se oglasila iza njegovih leđa: „Ovo bi moglo da objasni mnogo toga. Zar ne? Ako bi se ispostavilo da je gej.”

Red je za sobom zatvarao vrata kupatila, ali je na ove reči izvirio i popreko je pogledao. Njegove fine crne obrve, obično prave kao lenjirom iscrtane, skoro da su se vezale u čvor. „Ponekad proklinjem dan kad sam se oženio socijalnom radnicom”, izjavio je i povukao se u kupatilo, čvrsto zatvorivši vrata.

Kad se vratio, Abi je sedela na krevetu, potpuno uspravna, u čipkanoj spavaćici, ruku prekrštenih na grudima. „Da ti nije palo na pamet da za Denijeve probleme okriviš moju profesiju”, rekla mu je.

„Samo kažem da ljudi umeju da pokažu *previše* razumevanja. Previše saosećanja i sažaljenja. Mogu se uvući detetu u podsvest.”

„Ne možeš pokazati *previše* razumevanja, tako nešto nije moguće.”

„Mogao bih se kladiti da svaki socijalni radnik tako misli.”

Jetko uzdahnuvši, ponovo je bacila pogled na telefon. Nažalost, stajao je s Redove strane kreveta, a ne s njene. Red je podigao prekrivač i uvukao se ispod njega, zaklanjajući joj pogled. Nagnuo se i ugasio lampu na noćnom stočiću. Soba je utonula u mrak, narušen samo slabashnom svetlošću koja je dopirala kroz dva visoka, providnim zavesama prekrivena prozora, okrenuta ka travnjaku ispred kuće.

Red je sada ležao na leđima, ali je Abi ostala da sedi. „Hoće li nas ponovo pozvati, šta misliš?”, pitala je.

„O, da. Kad-tad.”

„Morao je da prikupi svu svoju hrabrost za taj prvi poziv”, rekla je Abi. „Možda je potrošio i poslednju trunčicu.”

„Hrabrost! Kakvu hrabrost? Mi smo mu roditelji! Zašto bi mu bila potrebna hrabrost da pozove sopstvene roditelje?”

„Zbog tebe.”

„Budalaštine. Nikad nisam digao ruku na njega.”

„Nisi, ali ga osuđuješ. Stalno mu nalaziš neke zamerke. Prema devojkama si tako mekan, a Stemov karakter ti više odgovara. Ali zato Deni! S Denijem uvek postoji problem. Ponekad mislim da ga ne voliš.”

„Za boga miloga, Abi. Znaš da to nije istina.”

„Ma u redu, voliš ti njega. Ali primetila sam kako ga posmatraš, kao da se pitaš: 'Ko je ovaj čovek?' Budi siguran da je i on to primetio.”

„Ako je to tačno, kako si onda *ti* osoba od koje on stalno pokušava da pobjegne?”

„Ne pokušava on da pobjegne od mene!”

„Još od kad je imao pet-šest godina, nije ti dozvoljavao da uđeš u njegovu sobu. Radije je sam menjao posteljinu nego što je tebe puštao unutra da to uradiš! Skoro nikad nije dovodio drugove, nije hteo da kaže ni kako se zovu, niti smo znali šta je radio u školi ceo dan. 'Skloni se iz mog života, mama, govorio je. 'Prestani da se petljaš, da zabadaš nos, prestani da mi dišeš za vratom!' Ona slikovnica koju nikako nije voleo – toliko ju je mrzeo da je iscepao sve stranice, sećaš se? – o nekom zečiću koji želi da se pretvori u ribu, oblak ili tako nešto, kako bi umakao od mame zečice, a ona mu stalno ponavlja kako će se i ona pretvoriti u isto to i poći za njim. Deni je iscepao sve stranice, sve do jedne!”

„To nije imalo nikakve veze sa...”

„Pitaš se zašto je postao gej? Ne kažem da je to tačno, ali ako jeste, ako mu je samo palo na pamet da nas time nasekira, hoćeš li da znaš zašto? Reći ću ti zašto: zbog majke. Uvek je zbog majke koja ga guši.”

„Uh!”, pobunila se Abi. „To je tako zastarelo i zatucano i... *po-grešno*. Neću te čak ni udostojiti odgovora.”

„Ne znam zašto toliko pričaš da bi mi to stavila do znanja.”

„A šta je sa ocem, ako ćemo već da se vratimo srednjovekovnim teorijama? Šta je s tim ocem, mačo građevincem, koji sinu stalno popuje kako treba da se pokrene, pokaže malo borbenosti, prestane da se prenemaže, da se jednom popne na taj prokleti krov i zakuca crepove?”

„Crepovi se ne *zakucavaju*, Abi.”

„Šta je s njim?”

„U redu, priznajem. Činio sam to. Bio sam najgori roditelj na svetu. Šteta je učinjena.”

Za trenutak je zavladała tišina. Jedini zvuk dolazio je spolja, od automobila u prolazu.

„Nisam rekla da si bio *najgori*.”

„Dobro.”

Tišina je vladala još koji trenutak.

Zatim je Abi pitala: „Zar ne postoji neki broj koji možeš da ukucaš, pa da telefon okrene osobu koja je zvala poslednja?”

„Zvezdica, šezdeset devet”, odgovorio je Red kao iz topa. Pročistio je grlo. „Ali nećeš valjda to da uradiš?”

„A što da ne uradim?”

„Zato što je Deni bio taj koji je odlučio da prekine razgovor, ako smem da te podsetim.”

„Bio je povređen”, nije se predavala Abi.

„Da je bio povređen, ne bi odmah prekinuo vezu. Ne bi toliko požurio da me otkači. Ali on je prekinuo kao da je samo *čekao* da prekine. Takoreći, trljao je ruke dok mi je saopštavao novosti. Nije okolišao. 'Hoću nešto da ti kažem', tako je rekao.”

„Malopre je bilo: 'Moram nešto da ti kažem.’”

„Pa, jedno ili drugo.”

„Koje?”

„Jel' to ima neke veze?”

„I te kako ima.”

Na trenutak se zamislio. Zatim je, upola glasa, ponovio: „Moram nešto da ti kažem...’ Hoću nešto da ti kažem.’ Tata, hteo bih...”, preslišavao se. „Iskreno, ne sećam se.”

„Možeš li, molim te, da okreneš ’zvezdica, šezdeset devet’?”

„Ne mogu da shvatim njegov način razmišljanja. On zna da ja nemam ništa protiv homoseksualaca. Za ime boga, pa moj glavni gipsar je gej. I Deni to *zna*. Ne razumem zašto je mislio da će me to nasekirati. Hoću da kažem, naravno da ne bih bio oduševljen. Sva-ko želi da mu dete u životu prođe što lakše. Ali...”

„Dodaj mi telefon.”

Telefon je zazvonio.

Red je dograbio slušalicu u istom trenutku kad se Abi bacila preko njega kako bi je se prva dočepala. Red je bio brži, ali nekako je slušalica ipak završila kod nje, nakon malo koškanja. Naglo se uspravila i rekla: „Deni?”

A zatim: „A, ti si Džini.”

Red se ponovo ispružio.

„Ne, ne, nismo još legli”, govorila je. Pauza. „Svakako. A šta je s vašim?” Opet pauza. „A što bi mi smetalo? Vidimo se sutra. Zdravo.”

Dodala je slušalicu Redu, a on se protegao da je vrati na telefon.

„Hoće da pozajmi moja kola.” Abi je ponovo utonula u madrac na svojoj strani kreveta.

Zatim je tiho dodala, s prizvukom usamljenosti: „Pretpostavljam da više nema smisla okretati ’zvezdica, šezdeset devet’, jelda?”

„Ne, nema.”

„Jao, Rede, šta ćemo da radimo? Nikad nam se više neće javiti, nikad! Neće nam pružiti još jednu šansu!”

„Ma hajde, dušo, naravno da će nam se javiti. Obećavam ti.” Nagnuo se ka njoj i prigrlio je, smestivši njenu glavu na svoje rame.

Ležali su tako neko vreme, sve dok Abi nije postepeno prestala da se vrpolti i počela da diše sporo i ravnomerno. Red je, međutim, nastavio da zuri u pomrčinu. U jednom trenutku izgovorio je

nekoliko reči, više bezglasno mičući usnama nego šapćući, kao da nešto proverava: „... 'moram nešto da ti kažem.'” „... 'hoću nešto da ti kažem.'” Pa onda: „'Tata, hteo bih...,' 'Tata, moram da...’” Nestrpljivo je vrteo glavom na jastuku i iznova počeo da se preslišava: „... 'nešto da ti kažem: ja sam gej.' ... 'da ti kažem: *mislim* da sam gej.' 'Ja sam gej.' 'Mislim da sam gej.' 'Mislim da bih *mogao* biti gej.' 'Ja sam gej.’”

Ali postepeno je utihnuo, konačno i sam utonuvši u san.

Naravno da im se ponovo javio. Vitšenkovi nisu bili *melodramatična* porodica. Čak ni Deni nije bio od onih koji nestaju s lica zemlje, prekidaju svaki kontakt ili prestaju da razgovaraju – barem ne zauvek. Istina, te godine izbegao je letovanje na obali, ali bi ga možda svakako preskočio – trebalo je da zaradi džeparac za narednu školsku godinu. (Pohađao je koledž Sv. Eskil u Pronghornu u Minesoti.) Javio se u septembru. Treba mu novac za udžbenike, tako je rekao. Na nesreću, jedino je Red bio kod kuće, tako da razgovor nije otkrio bog zna šta. „O čemu ste pričali?”, navaljivala je Abi, na šta je Red odgovorio: „Rekao sam mu da mora sam da zaradi za knjige.”

„Mislila sam, da li ste razgovarali o njegovom poslednjem pozivu? Jesi li mu se izvinio? Objasnio mu? Jesi li ga išta pitao?”

„Nismo baš zalazili u to.”

„Rede! Ovo je tako tipično! Ovo je najtipičnija reakcija: mladi čovek objavi da je gej, a njegova porodica se pretvara da se ništa nije dogodilo.”

„U redu. Zovi ti njega. Pozovi studentski dom.”

Abi je delovala nesigurno. „Šta da im kažem, zašto ga tražim?”

„Reci im da hoćeš malo da ga izribaš.”

„Ipak ću sačekati da on ponovo pozove.”

Ali kad je nakon nekih mesec dana ponovo pozvao, javila mu se Abi i razgovarali su o rezervaciji avionskih karata za božićne praznike. Hteo je da pomeri dolazak, jer će najpre otići da poseti

svoju devojku u Hibingu. Devojk! „Šta sam mogla da kažem?“, pitala je kasnije Reda. „Dobro, u redu, šta drugo?“

„Pa jeste, šta si drugo mogla da kažeš“, složio se Red.

On više nije pominjao tu temu, ali je zato Abi prosto ključala tokom tih nekoliko nedelja pred Božić. Lepo se videlo da se neće smiriti dok ne istera stvari na čistac. Ostali članovi porodice oprežno su je zaobilazili. Niko od njih nije znao ništa o Denijevoj objavi. Barem oko toga su se Red i Abi složili – da im ništa ne kažu bez njegovog odobrenja – ali svi su mogli da osete da se nešto sprema.

Abin (ne i Redov) plan bio je da Denija, čim stigne, posadi ispred sebe i obavi s njim smiren, otvoren razgovor. Međutim, baš na dan njegovog dolaska, ujutru im je stiglo pismo od koledža Sv. Eskil u kojem ih podsećaju na odredbe ugovora: Vitšenkovi su dužni da plate školarinu i za sledeći semestar, bez obzira na to što je Deni napustio koledž.

„Napustio?“, ponovila je Abi. Ona je bila ta koja je otvorila pismo i čitala ga naglas, polako i razgovetno, kao da je time želela da pokaže kakve je sve posledice ta reč povlačila. Deni je napustio koledž; bio je *napušten*; napustio je porodicu još pre mnogo godina. Ko je još video da američki tinejdžer iz srednje klase živi na taj način – landara s kraja na kraj države kao neka skitnica, potpuno van roditeljske kontrole, javlja se kad mu padne na pamet, izbegavajući, kad god je to moguće, da im ostavi bilo kakvu mogućnost da oni stupe u kontakt s *njim*? Kako su zapali u ovakav ćorsokak? Ostaloj deci svakako nisu dozvoljavali da se tako ponašaju. Red i Abi su razmenili dug, tugaljiv pogled.

Razumljivo je, dakle, što je glavna tema tog Božića bila Denijeva odluka da napusti koledž. (Zaključio je da je škola bacanje para, samo to je rekao, budući da nije imao ni najmanju ideju o tome šta želi da radi u životu. Možda za godinu-dve, tako je kazao.) U toj pometnji, njegova homoseksualnost – ili nehomoseksualnost – nekako je ostala u drugom planu.

„Sad mi je jasno zašto se neke porodice prave da nisu obavještené”, primetila je Abi posle praznika.

„Mhm, mmm”, procedio je Red, zagonetnog izraza.

Od četvoro Redove i Abine dece, Deni je uvek najbolje izgledao. (Šteta što malo više te lepote nije otišlo na devojčice.) Imao je ravnu crnu kosu na Vitšenkove, uzane, prodorne plave oči i oštre crte lica, ali mu je koža bila za nijansu tamnija od snežnobelog tena ostale dece i nije delovao tako rašrafljeno kao oni, već nekako čvršće. Ipak, bilo je nečega na njegovom licu – izvesne neujednačenosti, nepravilnosti ili asimetrije – što je sprečavalo da Deni bude izistinski zgodan. Kad bi neko komentarisao njegov izgled, činio je to s velikom zadržskom, s prizvukom iznenađenja, kao da sam sebi čestita na moći zapažanja.

Deni je bio treće dete po redu. Amanda je imala devet godina kad se rodio, Džini pet. Da li je dečaku bilo teško s dve starije sestre? Zastrašujuće? Ponižavajuće? Njih dve su umele da budu jezivo samouverene – pogotovo Amanda, koja je u svom karakteru imala izraženu zapovedničku crtu. No, Deni je manje-više umeo da se otrese Amande, a prema maloj, muškobanjastoj Džini bio je čak donekle nežan. Dakle, tu ništa nije zvonilo na uzbuunu. Ali zato Stem! Stem je stigao kad je Deniju bilo četiri godine. E, to bi već moglo da ima uticaja. Stem je bio po prirodi dobar. Ima takve dece. Poslušan, blage naravi i nežan, nije čak morao ni da se trudi.

Što ne znači da je Deni bio loš. Na primer, bio je mnogo darežljiviji od svih ostalih zajedno. (Kad je uginula Džinina omiljena mačka, dao je svoj bicikl u zamenu za mače.) Nije maltretirao drugu decu, niti je imao napade hysterije. Ali je bio strašno ćutljiv. Imao je nastupe tvrdoglavosti, kad bi mu se lice iskrivilo i postalo tako stegnuto da niko nije mogao da dopre do njega. Delovalo je kao da proživljava neki *unutrašnji* napad, kao da se njegova ljutnja povukla unutra, očvrslula ga ili zaledila. Red bi u takvim slučajevima

odustao i rezignirano odmarširao, ali Abi nije mogla da ga ostavi na miru. Morala je da ga izvuče iz tog stanja. Njeni mili i dragi moraju biti srećni po svaku cenu!

Jednom prilikom Deni je u piljarnici iz nekog razloga bio sav kiseo, a sa zvučnika se orila pesma „Good vibrations”¹ – Abina omiljena. Često je umela da kaže kako želi da baš nju puste na njenom sprovodu. I tako je Abi zaigrala. Savijala se u kolenima, vrckala i skakutala u ritmu oko Denija kao da je šipka za majski ples², dok je on samo koračao kraj gondole sa instant-supama, očiju uprtih pravo napred, s rukama u džepovima jakne, čvrsto stisnutim u pesnice. Izgledala je kao poslednja budala, požalila se Redu kad se vratila kući. (Želela je da to ispadne smešno.) Nijednom je nije pogledao! Izgledala je kao nekakva ludača. A to se sve događalo kad je Deniju bilo devet ili deset godina – ni blizu onog doba kad dečaci počiju da se stide svojih majki. Ali on se, očigledno, stideo Abi još od najranijeg detinjstva. Ponašao se kao da mu je dodeljena pogrešna majka, rekla je, i ona jednostavno nije bila dovoljno dobra.

E, to je već preterivanje, kazao joj je Red.

A Abi je rekla da zna. Nije želela da zvuči tako.

Nastavnici su je stalno pozivali: „Možete li da dođete da porazgovaramo o Deniju? Što pre, molim vas.” Problem je bio u njegovoj nepažnji, lenjosti ili nemarnosti, nikad u nedostatku sposobnosti. Štaviše, na kraju trećeg razreda prebacili su ga u viši, pod izgovorom da mu možda treba veći izazov. Ali to je verovatno bila greška. Tamo je bio još veći autsajder. Ono malo prijatelja što je imao bili su sumnjivi – mahom dečaci koji nisu išli u školu. U retkim prilikama kad bi došli kod njega, sve mrmljajući, vukući noge i krijući poglede, izazivali su nelagodu kod ostalih članova porodice.

¹ *Good vibrations* (engl.) – Dobre vibracije. Veliki hit američke rok grupe *The Beach Boys* iz šezdesetih godina. (Sve napomene u tekstu su redakcijske.)

² *Maypole* (engl.) – Drvena pritka oko koje se tokom prolećnog festivala izvodi ples u nekim evropskim zemljama.

Ali je povremeno bilo momenata koji su budili nadu. Jednom je dobio nagradu na takmičenju u naučnim projektima, za dizajn pakovanja u kojem će jaje ostati čitavo koliko god ga tumbali. Ali to je bilo poslednje takmičenje na kojem je učestvovao. A jednog leta se zainteresovao za francusku hornu, pošto je u osnovnoj školi otišao na nekoliko časova, i tu je pokazao više upornosti nego ikad ranije. Tokom nekoliko nedelja, piskutava, neujednačena, jedva prepoznatljiva verzija Mocartovog *Koncerta za hornu br. 1* probijala se kroz zatvorena vrata njegove sobe, iz sata u sat, zapinjući, nemilosrdno, dok Red ne bi počeo da proklinje upola glasa, pa bi ga Abi samo potapšala po ruci i rekla: „Hajde, hajde, moglo je biti i gore. Mogli su da budu *Butthole Surfers*³”, bend za kojim je Džini ludovala u to doba. „Mislim da je divno što je našao zanimaciju”, zaključila je, i svaki put kad bi Deni pauzirao onih nekoliko taktova za orkestar, ona bi taj deo otpjevušila. (Dotad je cela porodica kompoziciju znala napamet – kad god Deni nije svirao, treštala je s pojačala.) Ali kad je konačno uspeo da odsvira prvi stav a da nije morao da se vraća na početak, Deni je digao ruke. Izjavio je da je francuska horna dosadna. „Dosadno” mu je, izgleda, bila omiljena reč. Fudbalski kamp je takođe bio dosadan, pa ga je napustio posle tri dana. Isto je bilo s tenisom, potom i s plivanjem. „Možda bi trebalo malo da spustimo loptu”, Red predložio je Abi. „Da ne padamo u nesvest od oduševljenja svaki put kad se on zainteresuje za nešto.”

Međutim, Abi se nije složila: „Mi smo mu roditelji! Od roditelja se očekuje da padaju u nesvest od oduševljenja!”

Iako je svoju privatnost opsesivno štitio – ponašao se kao da, u najmanju ruku, čuva državne tajne – sam Deni je bio nepopravljivo njuškalo. Od njega se ništa nije moglo sakriti. Čitao je dnevnik sestara i dosijee majčinih šticećenika. Fioke stola bi ostavljao sumnjivo sredene na vrhu, a ispreturane ispod.

³ *Butthole Surfers* – Američki bend poznat po uznemirujućim nastupima uživo.

A u tinejdžerskim godinama na red su došli opijanje, pušenje, neopravdani izostanci, marihuana, a možda i nešto gore – nepoznati vozači u kojekakvim krtijama parkirali bi se ispred kuće, trubili i urlali: „Ej, Šitvenk!” Dvapat je imao problema s policijom. (Vožnja bez dozvole i lažna lična karta.) Modni stil mu je daleko prevazilazio uobičajen adolescentski bunt: starački kaputi s buvljaka, krute, vrećaste pantalone od tvida, patike skrpljene lepljivom trakom. Kosa mu je bila neoprana, ufronclana od masnoće i smrdela je na plakar sa starom odećom. Mogao je lako da prođe kao beskućnik. Što je prava ironija, rekla je Abi Redu. Jedan od Vitšenkovih, tako bliskih i složnih, i tako... posebnih, Deni je uvek bio nekako skrajnut od porodice, kao socijalni slučaj.

Do tog doba su već oba dečaka počela honorarno da rade za *Vitšenkovo građevinsko preduzeće*. Deni se pokazao sposobnim, ali je odnos s mušterijama škripao. (Jednoj gospođi, koja mu se koketno požalila: „Bojim se da ću prestati da vam se dopadam ako vam kažem da sam se odlučila za drugu boju”, Deni je mrtav hladan odbrusio: „Ko kaže da ste mi se ikad dopadali?”) Stem je, s druge strane, bio ljubazan s mušterijama i posvećen poslu – ostajao je do kasno, postavljao pitanja, preklinjao da mu daju novi projekat. Nešto s drvetom, molio je. Stem je mnogo voleo da radi s drvetom.

Deni se ponašao nadmeno: obraćao se ljudima s visine i kao da ga je sve pomalo zabavljalo. „Naravno, stari moj”, odgovorio bi Stemu na pitanje o sportskoj sekciji, i „Kako god ti kažeš, Abigejl.” Na Abinim čuvenim „večerama sa šticienicima”, u društvu s konca i konopca skupljenih otpadnika, usamljenika i nesretnika, Denijeve uglađeni maniri u početku bi delovali šarmantno, ali bi vrlo brzo postali uvredljivi. „Molim vas, insistiram”, ubeđivao je gđu Malon, „uzmite moju stolicu; ona će bolje podneti vašu težinu.” Na to je gđa Malon, razvedena kaćiperka koja se veoma ponosila svojom ekstremnom mršavošću, ciknula: „Jaoj, zašto...”, ali on ju je prekinuo: „*Vaša* stolica je malo krhka”, i njegovi roditelji nisu mogli ništa

da učine, a da pritom ne skrenu još veću pažnju na njegovo ponašanje. Ili B. Dž. Otri, smežurana plavuša od čijeg su se oštrog smeha nalik na gakanje svi štrećali: Deni je ceo Uskrs proveo deleći komplimente njenom „zvonkom kikotanju”. Mada mu B. Dž., za promenu, nije ostala dužna. „Otkaçi me se, mali”, odbrusila mu je naposletku. Kasnije je Red odvukao Denija do šupe za ugalj. „Gosti se ne vredaju u ovoj kući. Duguješ izvinjenje B. Dž.”

„Moja greška, nisam znao da je ona tako nežan cvetak.”

„Svako je nežan, sinko, kad ga dovoljno jako pritisneš.”

„Zaista? Ja nisam.”

Naravno da su pomišljali da ga pošalju na terapiju. Barem Abi. Odavno joj je to bilo na pameti, ali sad je počela da navaljuje. Deni je odbijao. Jednog dana – bio je u prvom razredu niže srednje škole – zamolila ga je da joj pomogne da odvede psa kod veterinara, jer to ne može sama. Nakon što su Klarena odvukli u kola, Deni se ubacio na prednje sedišta prekrstivši ruke na grudima, pa su krenuli. Iza njihovih leđa, pas je cvileo i vrteo se tamo-amo, grebući noktima po najlonskim presvlakama. Kako se veterinarska ordinacija približavala, tako je cviljenje preraslo u zavijanje. Međutim, Abi je prošlišala kraj veterinara i nastavila dalje. Zavijanje je postalo tiše i na kraju sasvim prestalo. Abi je dovezla auto do niske omalterisane zgrade, parkirala ispred i ugasila motor. Žustro je izašla i, prošavši sa druge strane automobila, otvorila Deniju vrata. „Izlazi”, naredila je. Deni je na trenutak ostao nepomičan, ali je zatim poslušao, ustajući tako sporo i nevoljno, kao da *curi* napolje. Zaputili su se do ulaznih stepenica zgrade, gde je Abi pritisla dugme kraj pločice na kojoj je pisalo „Dr Ričard Henkok”. „Pokupiću te za petnaest minuta”, obavestila ga je. Deni joj je uzvratilo bezizražajnim pogledom. Kad je interfon zazujao, otvorio je vrata, a Abi se vratila u kola.

Red nije mogao da poveruje u njenu priču. „Tek tako je ušao?”, pitao je. „Pristao je?”

„Naravno”, kratko je odgovorila, a oči su joj se napunile suzama. „Jao, Rede, koliko mora da mu je teško kad mi je dozvolio da mu to uradim?”

Tokom naredna dva-tri meseca Deni je posećivao dr Henkoka jednom nedeljno. „Henki”, tako ga je zvao. („Nemam vremena da sredim podrum, danas je dan za prokletog Henkija.”) Nikad nije rekao o čemu su razgovarali. Prirodno, ni dr Henkok to nije učinio, iako ga je Abi jednom pozvala da pita da li bi možda trebalo da dovede celu porodicu na razgovor. Dr Henkok se nije složio.

To se dešavalo 1990, negde pred kraj godine. Početkom 1991, Deni je pobeo.

Devojka se zvala Ejmi Lin. Ćerka dvoje ortopeda, poreklom iz Kine, bila je mršava kao čačkalica, ravne kose s razdeljkom na sredini, obučena kao gotičarka. I bila je šest nedelja trudna. Ali Vitšenkovi ništa od toga nisu znali. Nikad nisu ni čuli za Ejmi Lin. Prvi nagoveštaj dobili su kad je njen otac telefonirao i pitao da li imaju bilo kakvu ideju gde bi Ejmi mogla biti. „Ko?”, pitala je Abi. U prvom trenutku je pomislila da je čovek pogrešio broj.

„Ejmi Lin, moja ćerka. Pobešla je s vašim sinom. Ostavila je poruku da će se njih dvoje venčati.”

„Šta će da urade? On ima tek šesnaest godina!”

„Ejmi takođe”, kazao je dr Lin. „Prekjuče joj je bio rođendan. Izgleda da ona misli kako je šesnaest godina po zakonu dovoljno za stupanje u brak.”

„Pa, možda u Mozambiku”, prokomentarisala je Abi.

„Možete li, molim vas, da pogledate da li je Deni ostavio poruku? Sačekacu.”

„U redu. Ali ja zaista mislim da grešite.”

Odložila je slušalicu i pozvala Džini da joj pomogne u potrazi za porukom. Džini je jedina bila donekle upućena u Denijeve namere, ali je ovog puta bila podjednako zaprepašćena kao i Abi. „Deni? Da se ženi? On čak nema ni devojku!”

En Tajler
KALEM PLAVOG KONCA

Za izdavača
Dijana Dereta

Lektura
Iskra Vuksanović

Korektura
Dijana Stojanović

Likovno-grafička oprema
Marina Slavković

Prvo DERETINO izdanje

ISBN 978-86-6457-130-2

Tiraž
1000 primeraka

Beograd 2017.

Izdavač / Štampa / Plasman
DERETA doo
Vladimira Rolovića 94a, 11030 Beograd
tel./faks: 011/ 23 99 077; 23 99 078

www.dereta.rs

Knjižara DERETA
Knez Mihailova 46, tel.: 011/ 26 27 934, 30 33 503

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.111(73)-31

ТАЈЛЕР, Ен, 1941–

Kalem plavog konca / En Tajler ; prevod s engleskog
Milica Kecojević. – 1. Deretino izd. – Beograd : Dereta,
2017 (Beograd : Dereta). – 357 str. ; 21 cm

Prevod dela: A Spool of Blue Thread / Anne Tyler. – Tiraž
1.000.

ISBN 978-86-6457-130-2

COBISS.SR-ID 240158988